

fogyatkoztak. A szükségtározó leendő gátjának alapjával érintett területen a lelőhely teljes becsült hosszán 2 m széles szondát nyitottunk.

A *tiszapolgári kultúra* két nagyobb, igen szép tárgyi leletanyagot szolgáltató gödrének elhelyezkedése arra utal, hogy a kérdéses kiterjedésű és intenzitású rézkori telep a jelenlegi szonda K-i végénél, a dombhát magasabb, védettebb részein húzódhat.

A *középső rézkori bodrogkeresztúri kultúra* egy gazdag temetkezésében a fiatal nő bal oldalra zsugorított váza mellett több edényt, köztük egy igen szép, inkrusztált tejesköcsög alakút találtunk; a halott ruházatát mészkőgyöngyöv egészítette ki. A sír a tiszapolgári telepobjektumokhoz hasonlóan a K-i részen, a dombhát tetején helyezkedett el. Igen sekély, a jelenlegi talajfelszínhez képest alig 50–60 cm-re mélyült le – a mellékletként adott magas, csőtálpas tál tetejét és a halott arcának jobb oldalát szét is roncsolta a szántás. Feltételezhető, hogy a temetkezés nem magányos; nagy valószínűséggel további sírokra kell számítanunk ezen a részen a szelvénytől É-ra és D-re.

A szonda Ny-i felében magányos, bizonytalan *kora bronzkori*, talán nagyrévi anyagot szolgáltató gödröt tártunk fel.

A szonda teljes felületén jelentkeztek a *szarmata időszak* telepobjektumai; ennek alapján jelentősebb megtelepedéssel számolhatunk a területen. A szelvény középső és Ny-i harmadaiban feltártunk három, a Kr. u. 3. sz. környékére keltezhető szarmata temetkezést is, melyek közül kettőt szinte teljesen kiraboltak. Minden szempontból kiemelkedő a 33. sz. sír harcosa: mintegy méteres, széles vaskardjának kardlancát üvegpaszta gyöngy díszítette; számos egyéb melléklete között említésre méltó a lábai mögé helyezett pseudosigillata talpas kehely, valamint egy ép római üveg pohár. A temetőfolt további sírjai várhatóak a szonda középső és Ny-i harmadától É-ra és D-re, valamint esetleg a Ny-i hosszabbításban is.

Egy laza szerkezetű *Árpád-kori* település árkai szintén inkább a K-i részen koncentrálódtak. Épületnyom nem esett a szonda területére.

Az elsődleges leletfeldolgozást követően a leletanyag a szolnoki Damjanich János Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Soós Eszter régész; Paár Ferenc, Tóth Farkas Márton régészhallgatók; Bacskai István fémkereső műszeres szakember. A geodéziai felmérést az Archeodata 1998 Bt. végezte.

SEBŐK KATALIN – SZILÁGYI MÁRTON – VÁCZI GÁBOR

525. Tiszanagyfalu, Nagy-laposi-csatornától délre (KÖH 74073)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) U, B

2010. március 9-én helyszíni szemlét végeztünk Tiszanagyfalu határában. A Tisza-parti település K-i végén futó Nagy-laposi-csatorna D-i oldalán egy K–Ny irányú homokhát emelkedik. Déli, lankásabb oldalán a település

szélső házsorának telkei – gyümölcsös, kukorica – húzódnak, É-i fele szántva volt. A csatorna vonalát követő szántásban neolitik és bronzkori leleteket gyűjtöttünk. A 350×100–150 m kiterjedésű lelőhely K-i szélén, egy kb. 10×10 m-es, paticsörredékekkel teleszórt területen nagy darab, bekarcolt vonalmintákkal díszített edénytörredékeket és igen sok obszidiántörredéket gyűjtöttünk. Feltételezésünk szerint itt egy újkőkori (AVK) épületet szánthattak szét. A lelőhely többi részén a leletek szórva jelentkeztek.

Munkatárs: Kiss László rajzoló (Jósza András Múzeum).

SCHOLTZ RÓBERT

526. Tizasüly, Sajfok (KÖH 73939)

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) Sza

2010 júliusában a Hany-Tizasülyi árapasztó tározó kivitelezése közben végzett régészeti megfigyelés során császárkori szarmata lelőhelyet azonosítottam. A beeresztő csatorna területén egy kb. 270×20 m kiterjedésű lehumuszolt területen gödrök, házak foltjai kerültek elő. A lelőhely kiterjedése nem volt kutatható, mert körben gyepp és erdő határolta, valamint ÉNy-ra a jász-sági főcsatorna és gátja helyezkedik el. A szelvényfalon jól látható volt, hogy a gát építésekor (itt) a lelőhelyet nem bolygatták.

ZSOLDOS ATTILA

527. Tiszavasvári, Nánási utca 5. (KÖH 31870)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) A

Trágyatározó medence építését megelőzően próbafeltárást végeztünk 2010. májusban az egykori Munka Tsz területén (0300/6 hrsz.). A már meglévő medence előtti, hurok alakban futó szervizutak között nyitottuk az I. számú árkot, melynek D-i vége előtt két, négyzet alakú ház nyomait figyeltük meg. A kitermelt földből avar kerámiát, állatcsontot szedtünk össze. Az említett úttól közvetlenül Ny-ra nyitott, II. szelvényünk üres volt ugyan, de egy cseréptörredék innen is kikerült a humusz-ból. III. szondánkat a trágyatározó közvetlen előtere és a szervizút között húztuk, de ebben csak egy recens építési hulladékkal teli gödröt figyeltünk meg. A IV. árkunkat a bekötőúttal párhuzamosan, nagyjából É–D irányban jelöltük ki, mely régészeti jelenséget nem tartalmazott, hasonlóan az V. számúhoz, melyet a terület D-i határán nyitottunk. Ezzel párhuzamosan, É felé kb. 10 m-re alakítottuk ki a VI. számú szondát, összenyitva a IV. számúval. Ennek Ny-i végénél egy vízfolyás medrét találtuk modern cserepekkel, téglákkal feltöltve. Keleti vége előtt észleltünk egy újabb házat, melyet már a nyesése után részben ellepett a talajvíz. Mintegy háromnegyed részét tudtuk megmenteni, ami kézzel készült avar kerámiát, állatcsontot, egy csonteszközt, és egy szétrombolt ke-

mence palástjának köveit eredményezte. Az I. szelvény objektumait magasan beborította a szivárgó trágyalével kevert talajvíz, melyet nem volt hová kiszivattyúzni, így ezek kibontása lehetetlenné vált, a feltárást abbahagyni kényszerültünk. A lelőhely beruházási területre eső részének javát a már korábbi trágyatározó medencék elpusztították, de ÉNy-i irányban a sertéstelep felé biztosan folytatódik. Kelet felé a terület egy vizes mélyedés felé terjed, ezért erre már nem valószínű a folytatása. Dél felé egy lapos rész következik, mely hasonló feltételezést enged meg, míg É és Ny felé a sertéstelep épületei bolygathatták a lelőhelyet. A lelőhely szarmata telepként volt nyilvánartva, de most már biztos, hogy a K-i szélén egy avar falu húzódik.

PINTYE GÁBOR

528. Tokaj, Bethlen Gábor utca 2.
(KÖH 76209)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) R, B, Á, Kú

Az Aranysas Szálloda alapincézéséhez kapcsolódó tervezett földmunkák előzetes régészeti megfigyelését (szondázó kutatását) 2010. november 16–19. között végezte el a Herman Ottó Múzeum.

Az épület tehát a majdan építendő Aranysas Szálloda főutcai épületszárnyát képezné, a ma is álló épülethez mélygarázs és még két épületszárny csatlakozna a jelenleg beépítetlen udvaron. Az épületben elvégzett falkutatások és levéltári kutatások igazolták, hogy a ma álló épületet 1802–1805 között építették, de mivel Tokaj város középkori magjának közepén áll, ezért korábbi előzmények sem kizártak. A jelenleg álló épület háromnegyed része alapincézett – ez a pinceszint 3–4 m-rel süllyed a mai utcafronti külső szint alá. Ezen pinceszinteket szintén 1802 körül alakították ki – feltehetően elpusztítva a régebbi épületeket, rétegeket. Az épület alá nem pincézett része a DNy-i negyed, itt volt lehetőségünk vastagabb rétegsort megfigyelni az épület belsejében.

A Beltér I. szelvény egy É–D irányú szelvény, mely nagyjából merőlegesen érintette az Aranysas Szálloda D-i főfalát. A Beltér II. attól É-ra helyezkedett el, arra merőlegesen és érintette az Aranysas Ny-i főfalát, ill. az alapincézetlen rész K-i falát is. Az I. szelvényben, rögtön a padlószint alatt találtunk egy K–Ny irányú kőépítményt, melyet latrinaként (szennyvízlefolyóként) azonosítottunk, továbbá mindkét szelvényben elértünk olyan bolygatatlan kultúrrétegeket, ill. olyan régészeti objektumokat találtunk, melyek a 15–16. századra datálhatók. Ezáltal bebizonyosodott, hogy ez az épületrész soha nem volt alapincézve, viszont építésével elpusztították a 17–18. századi rétegeket, és bolygatatlanul hagyták a 16. századi vagy annál korábbi rétegek egy részét.

Az alapincézetlen DNy-i épületrész külső oldalán is nyitottunk egy 2,5 m széles kutatóárkot (Kültér I. szelvény), mellyel az épülethez kapcsolódó külső réteg-

viszonyokat kívántuk tisztázni. Az árok ásásakor rögtön az épület Ny-i falához kapcsolódóan rátaláltunk egy É–D irányú pince kőboltzatára. A markoló által véletlenül ütött kis lyukon betekintve megállapítottuk, hogy a pince D-i irányban a telekhatárnál véget ér, É-i irányban pedig be van szakadva. A bizonytalan korú pincebolt miatt szelvényünket tovább ástuk Ny-i irányba, hogy bolygatatlan rétegeket is elérjünk. A pincétől Ny-ra hamarosan megtaláltuk a bolygatatlan altalajt, melyben régészeti jelenségek foltjait fedeztük fel, 200 cm mélyen. Az árkot Ny felé bővítve 150 cm-es mélységben égett foltokat találtunk, még a sötét humuszos földben – tehát az altalaj fölött. Ezekről hamarosan kiderült, hogy három Árpád-kori kemence maradványai. A kemencék után újból lemélyültünk az altalajnak látszó sárga földig. A középkori rétegek alatt lévő sárga altalaj csak egy 50 cm vastag löszös réteg volt, mely alatt, a Kültér I. szelvény Ny-i végében, 250 cm mélységben rézkori kultúrréteg kezdődött.

A Beltér I. és II. szelvényben is elértük a kint már megtalált sárga altalajnak látszó réteget, melybe a Beltér I. szelvényben 3 régészeti korú beásás nyomát figyeltük meg. A Beltér II. szelvényben beásás nyomát nem találtuk, viszont a „sárga altalajnak látszó réteg” felszínéről viszonylag nagy mennyiségű rézkori leletanyagot gyűjtöttünk. A Kültér I. szelvényben található kemencéről kiderült, hogy Árpád-kori, 12–13. századra datálható leletanyagot tartalmaznak. Sőt, az egyik nem egy átlagos kenyérsütő kemence, hanem egy kétszintes edényégető kemence volt, melyből cserépbogrács-töredékek kerültek elő.

Kutatóárkot nyitottunk a Ny-i épületfal külső oldalánál, a Kültér I-től É-ra (Kültér II.). Célunk itt az volt, hogy a Kültér I-ben feltárt pincének megtaláljuk az É-i irányú folytatását, a beszakadás után, ill. tisztázzuk a pince Aranysassal való viszonyát. A szelvény ásásakor a megfelelő mélységben nem találtuk a pince boltívét. Kissé lejjebb viszont egy téglából rakott, betömedékelt pincelejáratot figyeltünk meg, melynek iránya Ny–K-i és a pince K-i irányba (tehát a Bodrog-felé) nyílik. Megtaláltuk a pincebejárat alapozási szintjét és az alatt 15–16. századi rétegeket, de ebből az árokból altalajba mélyülő régészeti objektum nem került elő. A betömedékelt lejáróban 19. századi leletanyagot találtunk, mely az Aranysas építésének korához köthető. A pince alapozási szintjéről viszont 17., esetleg 18. századra datálható leletek kerültek elő, melyek egyértelműen korábbra kelteznek a pincét, mint az Aranysast. Ezt támasztotta alá az is, hogy a pincelejáróban mélyülve először egy 70 cm vastag elfalazást találtunk, majd ezt áttörve megállapítottuk, hogy az Aranysas alapjával átvágták a pincelejáratot – ezzel megszüntetve a pincét. A pince tehát nincs összefüggésben a Kültér I-ben feltárt pincével és korábbi, mint az Aranysas. A Kültér I. szelvényben talált pince boltívét jobban megbontottuk, hogy belülről is megvizsgálhassuk. A pincébe lejutva felismertük, hogy ez az építmény nem pince, hanem